

Правові засади розвитку інформаційного суспільства

21

Наталія РОЗЕНФЕЛЬД,
кандидат юридичних наук,
головний консультант Інституту
законодавства Верховної Ради

Процес міждержавного правового забезпечення розвитку глобального інформаційного суспільства офіційно бере початок від 22 липня 2000 року. Саме тоді країни «великої вісімки» ухвалили Окінавську хартію глобального інформаційного суспільства, її положення визначили напрями подальшого розвитку сукупності знань, інформації та комунікаційних технологій (далі — ІКТ). Окінавська хартія встановлювала й вектори розбудови інформаційного суспільства і його національних сегментів. Також у ній передбачалися етапи забезпечення безпеки використання інформаційних технологій.

Учасники «великої вісімки» підтвердили й необхідність розробки спеціальних ефективних національних і міжнародних стратегій з метою розв'язання проблем, що виникають під час реалізації поставлених завдань (п. 2).

У прийнятій пізніше Декларації тисячоліття ООН [8] зазначалося: «...головним завданням, яке стоїть перед нами нині, є забезпечення того, щоб глобалізація стала позитивним чинником для всіх народів світу» (п. 5). Водночас у вказаному акті, на жаль, було упущено питання контролю за використанням ІКТ і правового забезпечення розвитку інформаційного суспільства. Таким чином, Декларація тисячоліття, маючи значно більше коло суб'єктів, ніж Окінавська хартія, задекларувала пріоритетним напрямом глобалізацію світу, тоді як друга проголосила офіційний старт розвитку глобального інформаційного суспільства.

Відповідно до вимог Окінавської хартії, з урахуванням вимог Декларації тисячоліття, глобальне інформаційне суспільство — це відкрите суспільство, орієнтоване на переваги використання інформації, знань і цифрових технологій, учасники котрого спільно сприяють подоланню електронно-цифрового розриву між країнами та подальшому спільному розвитку.

У Женеві 12 грудня 2003 року ООН провела першу зустріч з питань інформаційного суспільства. Підсумком її стала Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства - глобальне завдання у новому тисячолітті» [2]. Ось цитата з неї: «Ми, представники народів світу, /.../, заявляємо про наше спільне праг-

нення і рішучість побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати інформацію та знання, мати до них доступ, користуватися й обмінюватися ними, аби дати окремим особам, спільнотам і народам можливість повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи своєму стійкому розвитку і підвищуючи якість свого життя на основі цілей і принципів Статуту ООН і дотримуючись повною мірою Загальної декларації прав людини та підтримуючи її» [4]. Зазначений документ остаточно закріпив принципи стимулювання подальшого розвитку інформаційного суспільства у світовому масштабі, закріпив визнання таких принципів всіма державами-членами ООН. Найвищою цінністю інформаційного суспільства міжнародна спільнота визначає саме особистість — людину. Заради розвитку її можливостей синтезувати знання й інформацію, вільно обмінюватися ними на міжнародному рівні та згідно з вимогами Загальної декларації прав людини створюються умови позитивного розвитку знань, інформації та ІКТ як основних ресурсів інформаційного суспільства, орієнтованих на інтереси людини.

Ще 1995 року, до прийняття Окінавської хартії, Декларації тисячоліття та Декларації принципів побудови інформаційного суспільства, Співдружність Незалежних Держав започаткувала розробку Концепції формування інформаційного простору СНД [7], до якої долучилася й Україна. У зазначеному документі, зокрема, підкреслювалося: діяльність з формування інформаційного простору належить до проблем і пи-

тань міждержавного рівня, що вимагають узгоджених дій. Україна в цьому переконалася на власному прикладі. Коли перед нею ще в листопаді 1995 року постала необхідність узгодити з іншими країнами СНД свої дії з розбудови власного сегменту інформаційного суспільства. Проте, визнаючи необхідність прийняття правових рішень з формування інформаційного суспільства, і беручи участь у міжнародних актах з цього приводу, наша держава фактично пасивно спостерігала за розвитком інформатизаційних відносин країн і пов'язаних із ними глобалізаційних подій у світі.

9 січня 2007 року Верховна Рада ухвалила Закон № 537-V [5]. Ним затверджено Основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007-2015 роки (далі — Основні засади розвитку ІС). Таким чином, починаючи з січня 2007-го держава підтримує розвиток інформаційного суспільства й офіційно бере курс на розвиток національного сегменту в світовому глобальному інформаційному суспільстві.

На практиці становлення та розвиток інформаційного суспільства в Україні, як, до речі, у світі в цілому, відбулися значно раніше, ніж отримали офіційне визнання. Розвиток інформаційного суспільства зумовлювався соціально-економічною необхідністю й відбувався за відсутності правового забезпечення. Останнє прийняли *post factum*. Отже, Основні засади розвитку ІС, ухвалені 2007 року, є правовим актом, спрямованим, передусім, на впорядкування й подальший розвиток сегменту інформаційного суспільства. Тобто створено базу для правового забезпечення переходу від індустріального до інформаційного суспільства під впливом світових процесів гармонізації й інформаціоналізації.

А. Гальчинський, аналізуючи 2006 року незворотність процесів переходу від індустріального до інформаційного суспільства, вказував: «Знання, як і інформація, перетворюються на безпосередню продуктивну силу, основний лімітуючий ресурс відтворювального процесу, визначальний фактор економічного зростання і розвитку» [1]. Із цих тез робимо висновок: забезпечуючи розвиток нового типу суспільства, необхідно передбачати й захист тих його надбань, що їх отримало людство у спадщину від індустріального суспільства, а також новітніх напрацювань, породжених суспільством інформаційним.

Перехід від індустріального до інформаційного суспільства не може бути цілковито безболісним. Він спричинятиме проблеми соціального, правового і технічного характеру. Слід звернути увагу на те, що інформаційне суспільство, котре політично сприймається виключно як безперечний позитив, за умови неналежно врегульованого його розвитку в державі має величезну кількість вразливих позицій, які потребують правової охорони. Крім того, відсутність належного правового регулювання розвитку окремих сегментів інформаційного суспільства на національному рівні створює загрози для розвитку глобального ІС. Саме тому сучасний стан розвитку технологій у світі вимагає всебічного захисту з боку всіх держав, котрі визнають себе учасниками інформаційних відносин, позаяк останні вже є невід'ємними від економічних і політичних відносин. (Це твердження повною мірою стосується і України, яка обрала шлях євроінтеграції, а 2007 року наголосила на державному сприянні розвитку інформаційного суспільства.) Річ у тім, що спектр загроз, які можуть виникати внаслідок протиправних дій у інформаційному суспільстві, може коливатися від мінімальних, на перший погляд, втручань, до дій, здатних призвести до катастроф світового масштабу.

Інформаційне суспільство не може зводитися виключно до суспільства новітніх технологій і інформаційних відносин. Це - суспільство, де підтримується та стимулюється розвиток знань, що базуються на попередньому досвіді поколінь. У ньому гарантується захист як наукових, так і практичних знань. По суті, знання, у широкому розумінні, стають чи не основним чинником розвитку. Інформація й комунікаційні технології, залишаючись самостійними ресурсами інформаційного суспільства, також виступають і носіями знань, засобами їх передачі та підтвердження наявності.

Ця теза особливо цікава, оскільки пояснює причину зростання останнім часом кількості бажаючих здобути вищу освіту, працювати в інтелектуальній сфері, мати наукові ступені. Така тенденція спостерігається в світі, така тенденція присутня і в Україні. Підвищений «попит» на досягнення високого інтелектуального рівня, який не завжди збігається з високим рівнем оплати, засвідчує психологічну потребу населення інтелектуально розвинених країн зайняти позицію інтелектуальних лідерів. Зазначене є підтвердженням того, що процеси нового етапу цивілізації розвиваються революційно, не очікуючи дій з боку влади та держави. Яскравим прикладом може слугувати Україна: комунікаційні технології, знання та інформація, не чекаючи на законодавчу вказівку, упродовж останніх 15 років проникли в усі сфери громадського життя. І нині стали його невід'ємною складовою.

Проте розвиток ресурсів інформаційного суспільства має бути керованим, бо вектори його спрямування можуть відхилитися не лише від декларованих світових принципів розвитку ІС, а й від елементарних принципів законності й моралі, породжувати такі знання та інформацію, що шкодять інтересам особистості, громади, суспільства, держави, світової спільноти та людства в цілому. До таких негативних проявів слід віднести розвиток збирання й поширення інформації, яка закликає до насильницьких дій, вчинення злочинів, породжує націоналістичну ворожнечу та релігійні істерії, руйнує психіку людини. Переважну більшість деформованих векторів розвитку інформаційного суспільства світова спільнота сьогодні визнає злочинними [6, 3]. Але швидкість розвитку знань і технологій, швидкість передачі інформації за допомогою найсучасніших засобів комунікації вимагає повсякденної ефективної протидії зазначеним негативам.

Отже, правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства, тобто комплекс засобів зі створення належного й ефективного правового поля, яке сприятиме розвитку в державі національного сегменту глобального ІС, мусить будуватися на внутрішніх нормах права з урахуванням міжнародних вимог.

Джерела

1. Гальчинський А. С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти: Наук. вид. - К., 2006. - С. 125.
2. Декларация принципів «Построение информационного общества - глобальная задача в новом тысячелетии». Міжнародний документ № 995_c57 від 12.12.2003 // Офіційний web-сайт Верховної Ради України // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
3. Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи № 994_790 від 28.01.2003 //

Офіційний web-сайт Верховної Ради України // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

4. Загальна декларація прав людини ООН. Міжнародний документ № 995_015 від 10.12.1948 // Офіційний web-сайт Верховної ради України // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

5. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 9 січня 2007 року № 537-У // Відомості Верховної Ради України від 23.03.2007. - № 12. - Ст. 102. - С. 511.

6. Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність № 994_789 від 23.11.2001 // Офіційний web-сайт Вер-

ховної Ради України // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

7. Рішення про розробку проекту Концепції формування інформаційного простору Співдружності Незалежних Держав № 997_Б82 від 11.03.1995 // Збірник чинних міжнародних договорів України — 2006. — № 5 (Книга 2, ст. Д-196). - С. 675.

8. United Nations Millenium Déclaration A/RES/55/2 від 08.09.2000 // The official United Nation site for the MGD Indicators // <http://unstats.un.org/unsd/mdg/Home.aspx>

Громадсько-політичний і теоретичний журнал «Віче» включений до переліку видань, публікації в яких зараховуються як наукові роботи при захисті дисертацій у галузях: політичні науки, соціологічні науки, юридичні науки (постанови Президії ВАК України № 1-05/7 від 9 червня 1999 року та № 2-05/7 від 4 червня 2006 року)

17/2008
(230)

Виходить з квітня 1992 року.
З 2006-го – двічі на місяць

Журнал Верховної Ради України

Громадсько-політичне і теоретичне видання
Засновник – Верховна Рада України

Дорогі українці!

Вітаю вас з великим національним святом – Днем незалежності України!

Це моє перше привітання, коли я не хочу робити екскурси в історію. Історія та минуле важливі, але для мене важливіші сучасність та майбутнє нашої України.

У мене є тільки одна відповідь, що таке національна ідея, – це сильна держава. Сильна ідеологічно, культурно, інтелектуально та економічно, потужна військово. Сильна держава – це здорова нація, здорова як фізично, так і психологічно.

Сьогодні проблема України не в її сильних опонентах, а в слабкій внутрішній політичній еліті, яка чи то не здатна, чи то не спроможна підняти нашу державу. Ця політична еліта не усвідомлює, що вона зобов'язана робити для держави та нації.

Українці не повинні турбуватися про прізвища керівників. Вони мають бути впевнені, що, незалежно від прізвища, ці керівники сповідують українські цінності та національну ідею. А якщо вони цього не роблять, то їм не місце в українській політичній еліті. Суспільство повинно мати механізми контролю за владою та заміни еліт.

Разом ми маємо докласти зусиль, щоб наповнити незалежність нашої країни справжнім змістом, докласти максимум наших зусиль, аби наблизити розквіт України.

З повагою,
Арсеній ЯЦЕНЮК,
Голова Верховної Ради України

У номері:

<p>2 Михайло ДЕЛЕГАН.
Українська Повстанська Армія в повоєнний період у Карпатському регіоні: бандерівці – факти, домисли та легенди</p> <p>4 Олександр ФІСУН.
Неопатримоніалізм проти демократії в Україні</p> <p>7 Віталій КУЗЕВАНОВ.
Український політикум глазами політологів</p> <p>16 Валерій БЕБИК,
Наталія ТРАЧ,
В'ячеслав КОБРЖИЦЬКИЙ.
Пропорційні вибори-2007: уроки на майбутнє</p> | <p>18 Євген НЕВМЕРЖИЦЬКИЙ.
Стан і проблеми вдосконалення антикорупційного законодавства</p> <p>21 Наталія РОЗЕНФЕЛЬД.
Правові засади розвитку інформаційного суспільства</p> <p>23 Тетяна РОЙКО.
Категорії «ідеал» і «належне» в соціологічній концепції Богдана Кістяківського</p> <p>25 Микола ЛУКАШЕВИЧ.
Соціологія туризму: проблеми становлення та інституалізації</p> <p>28 Юлія ЦИРФА.
Тайці люблять Таїланд</p> |
|--|---|

Парад перемог нашого духу

...Військовий парад. Сім років поспіль не було його на Хрещатику в День незалежності. Деякі політики й цього разу поширювали думку про недоцільність військових урочистостей. Переміг здоровий глузд: у людей треба відроджувати віру в армію й державу. Погодьмося, без збройної сили наша державність і сьогодні, і в майбутньому неможлива.

Тож традицію відновлено. Тішити і те, що напередодні, у День Державного прапора, цю святиню українського народу вперше підняли на майдані Незалежності. Державний прапор, наголосив у своєму виступі Президент України, є символом єднання, він «об'єднує всі регіони в єдину соборну Україну», об'єднує нас в єдиний український народ.

Об'єднанню та миру була присвячена й «Молитва за Україну та її народ» у соборі Святої Софії, якою, власне, й розпочався День незалежності. Далі святкове дійство перенеслося на Хрещатик. Перед початком військового параду слово взяв Президент України. У короткому змістовному виступі Віктор Андрійович згадав усі наші радощі й печалі: і стихійне лихо, і війну на Кавказі, і вдалий виступ наших олімпійців, і складну внутрішню ситуацію в державі. «У момент потрясінь і мить перемоги, – наголосив Президент, – плекаймо одне – нашу солідарність. Цей парад присвячуємо всім перемогам нашого духу і нашої зброї».

У параді було задіяно 144 одиниці бойової техніки (модернізовані вітчизняними фахівцями на вітчизняних підприємствах бронетранспортери, бойові машини піхоти, танки, ракетні установки та зенітні комплекси), 22 літаки та 8 гелікоптерів. У святкових одностроях головною вулицею столиці пройшли 3,5 тисячі військовослужбовців та правоохоронців. Особливо бурхливі овації майже 50 тисяч глядачів заслужили майбутні офіцери України – вихованці Київського військового ліцею імені Івана Богуна.

«Нехай після параду в кожного українського хлопця прокинеться бажання стати артилеристом, танкістом, ракетником, а не шахраєм, бандитом чи рекетиром», – так влучно й змістовно висловився міністр оборони Юрій Єхануров.